

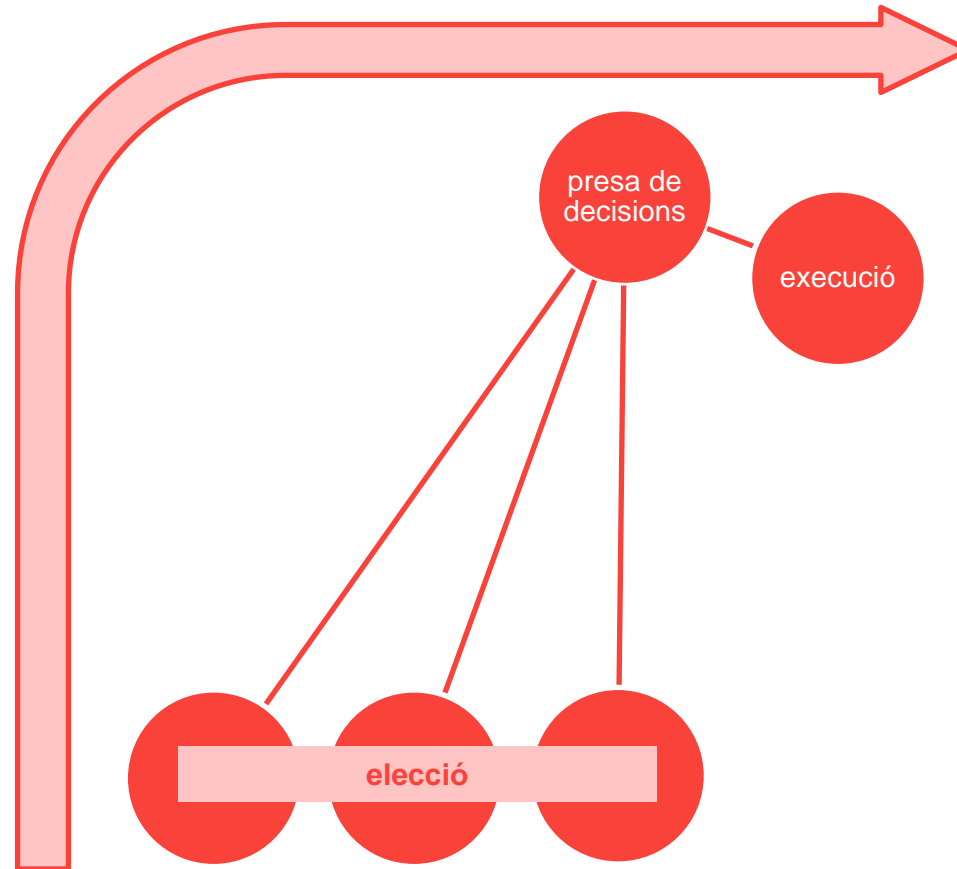
De la participació ciutadana a la concurrència dels actors del cicle integral de les polítiques públiques

**Pla de Desenvolupament Directiu
Governança, integritat i ètica pública**

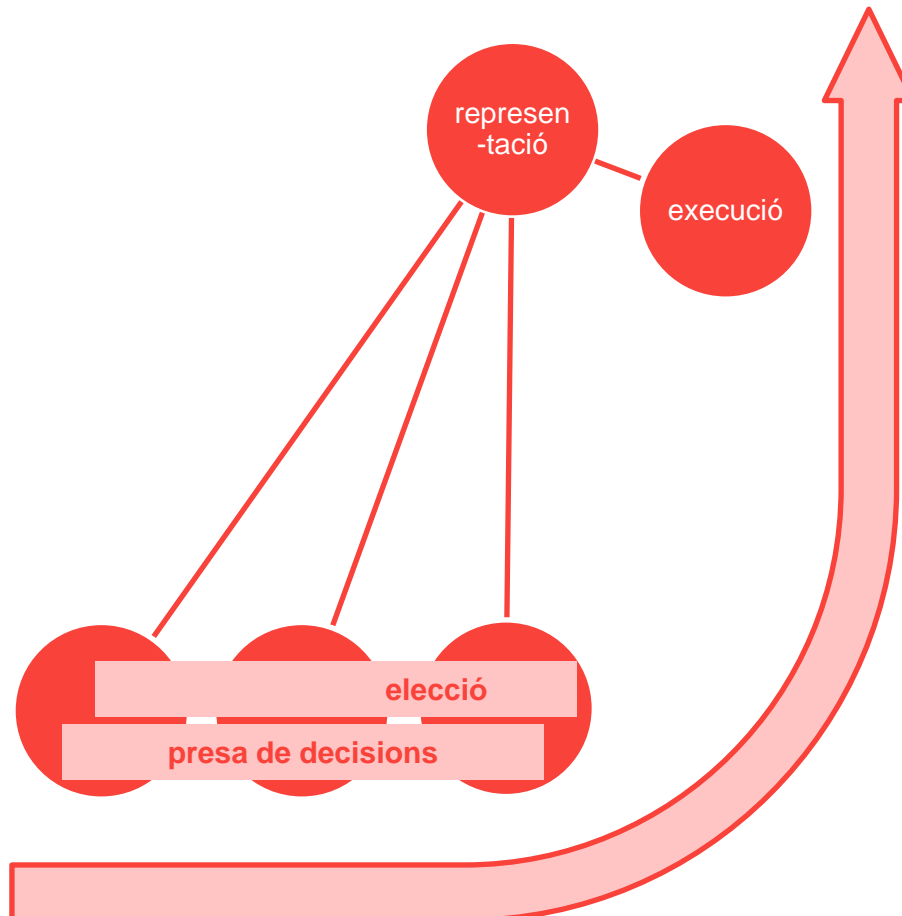
Ismael Peña-López
Barcelona, 22 d'octubre de 2021

Tecnopolítica

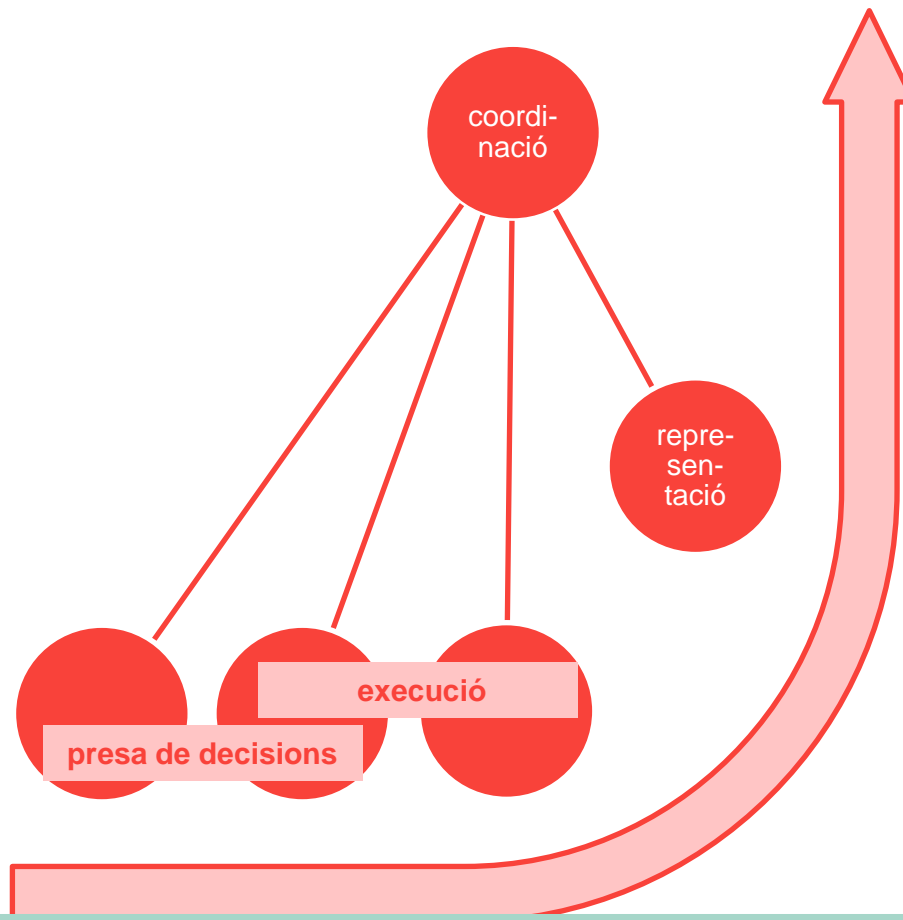
L'organització tradicional jeràrquica

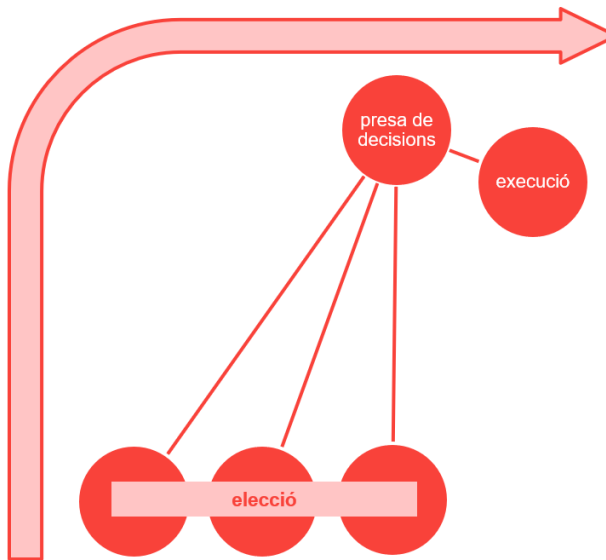
L'organització tradicional assembleària

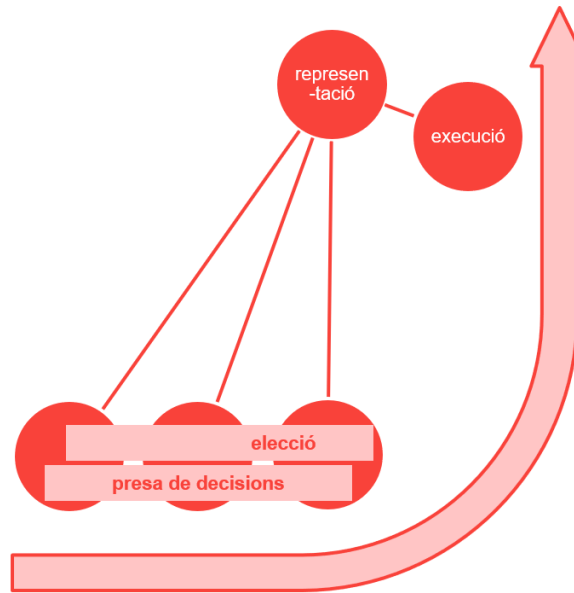
L'organització xarxa

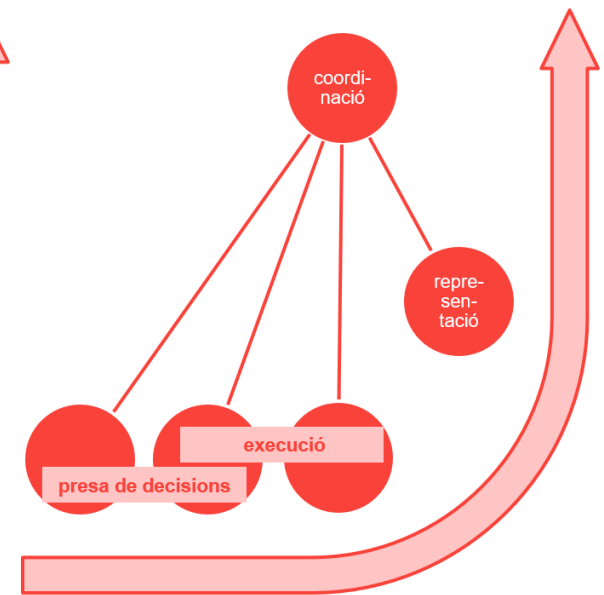
Models de participació col·lectiva

tradicional jeràrquica

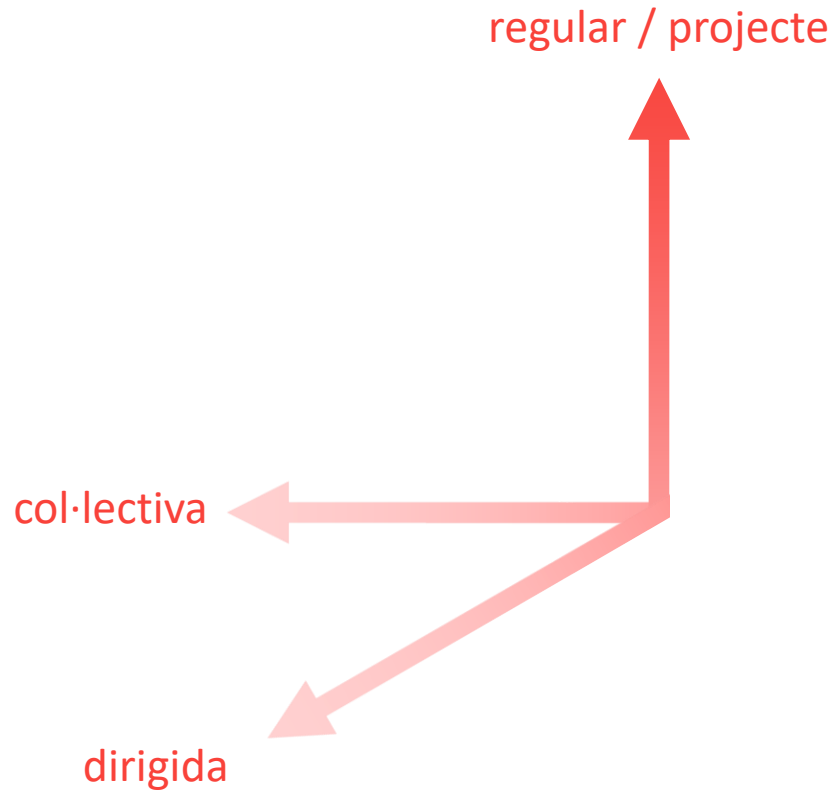

de base assembleària

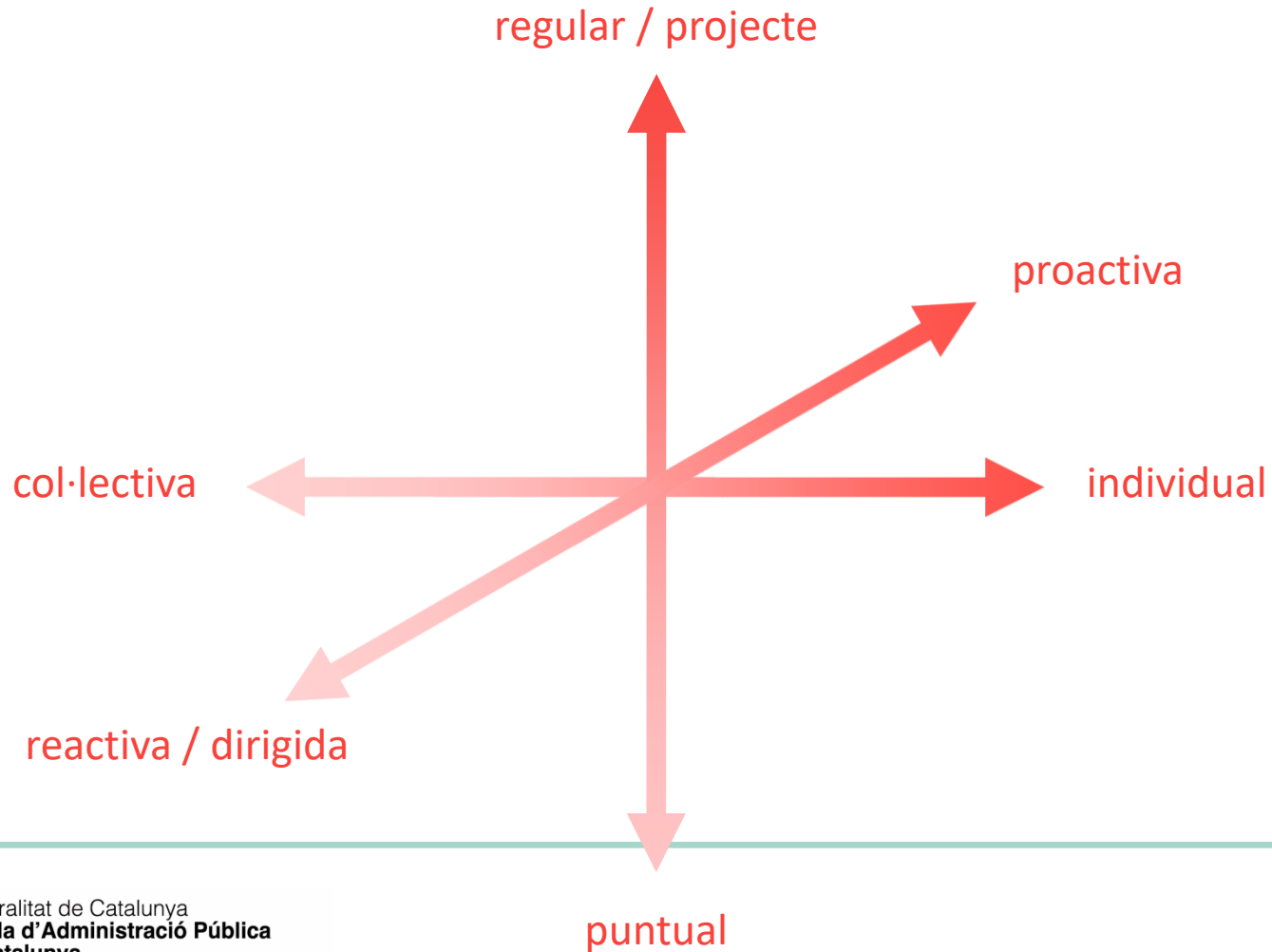

organització xarxa

Participació industrial

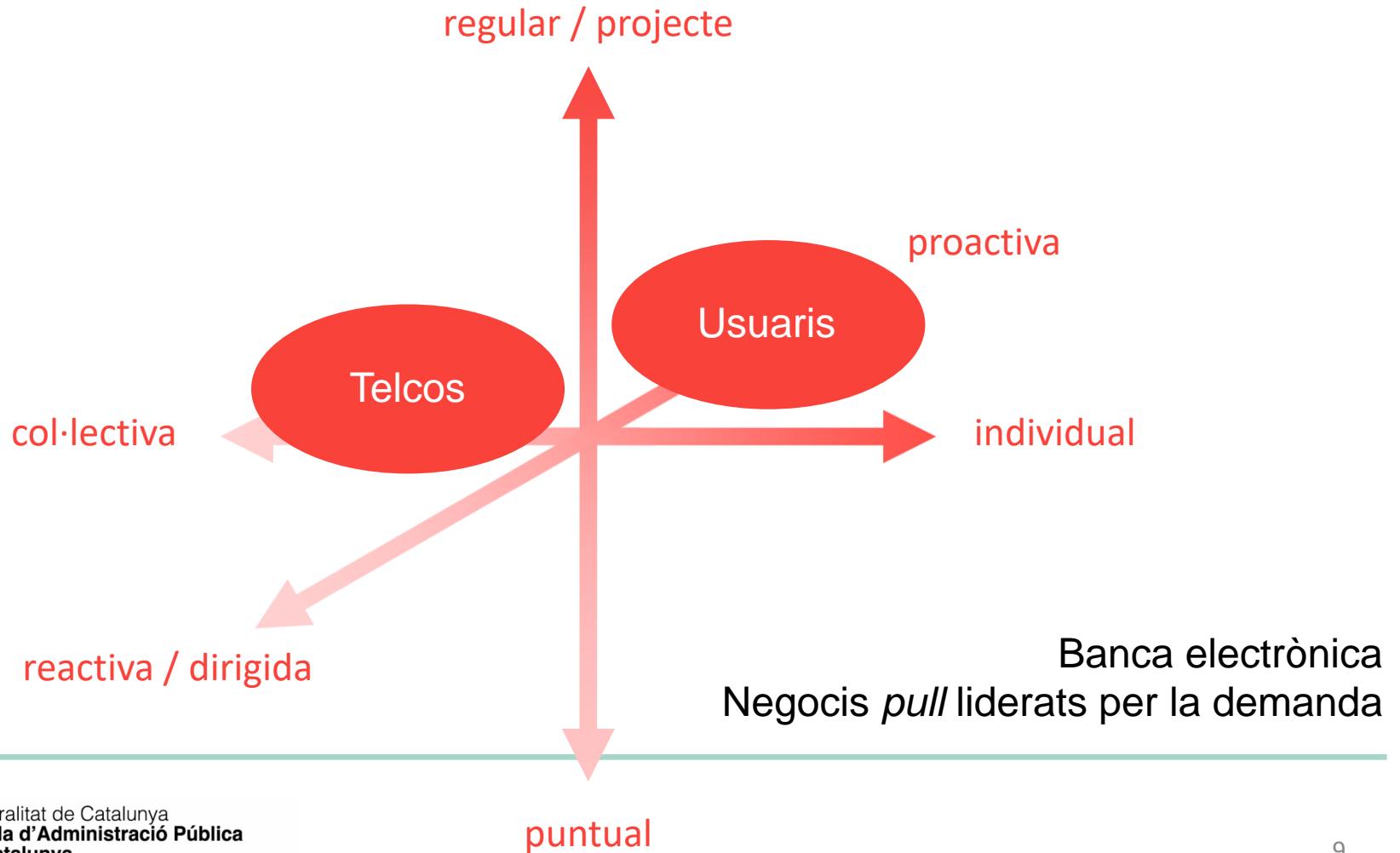

Participació digital

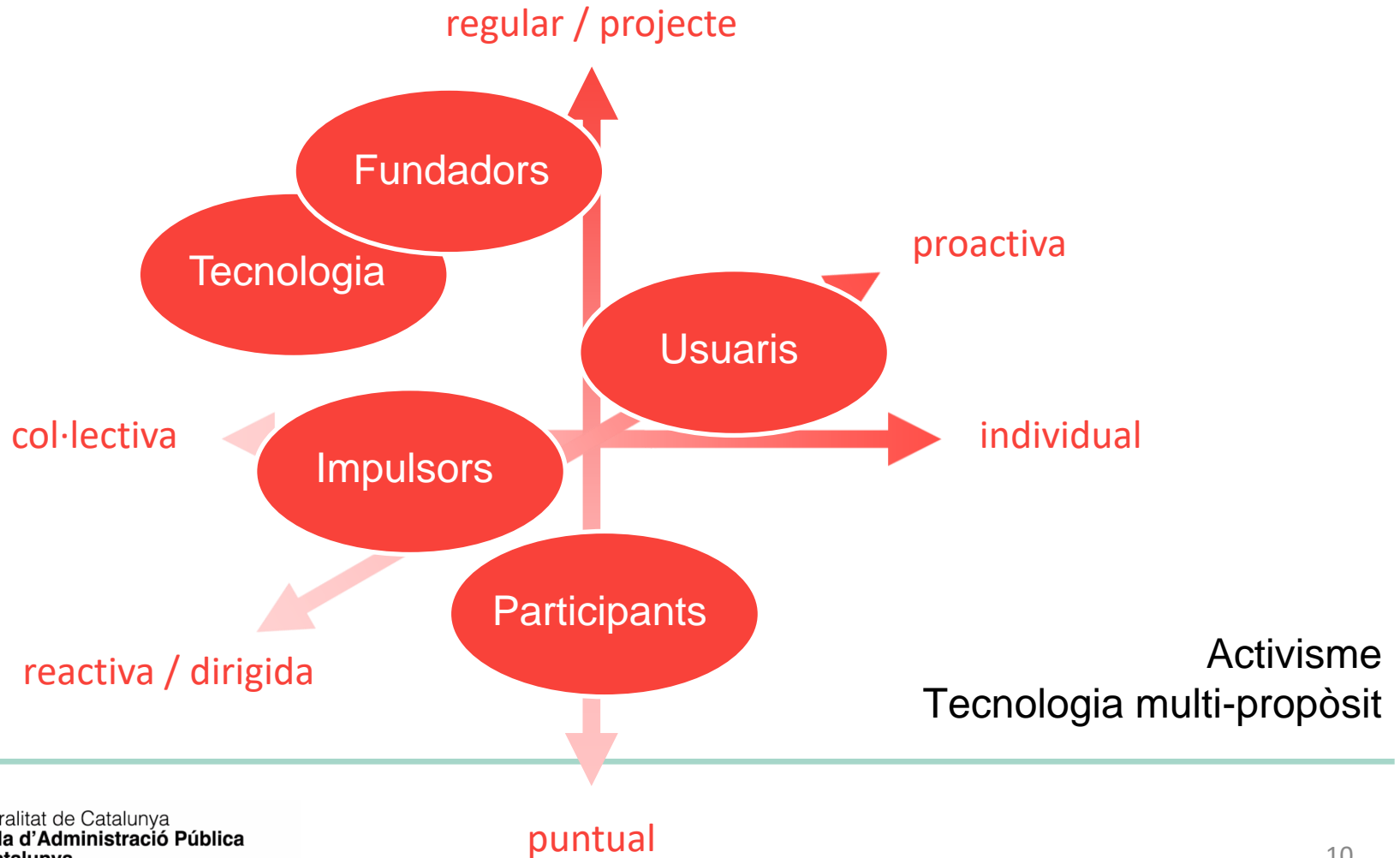

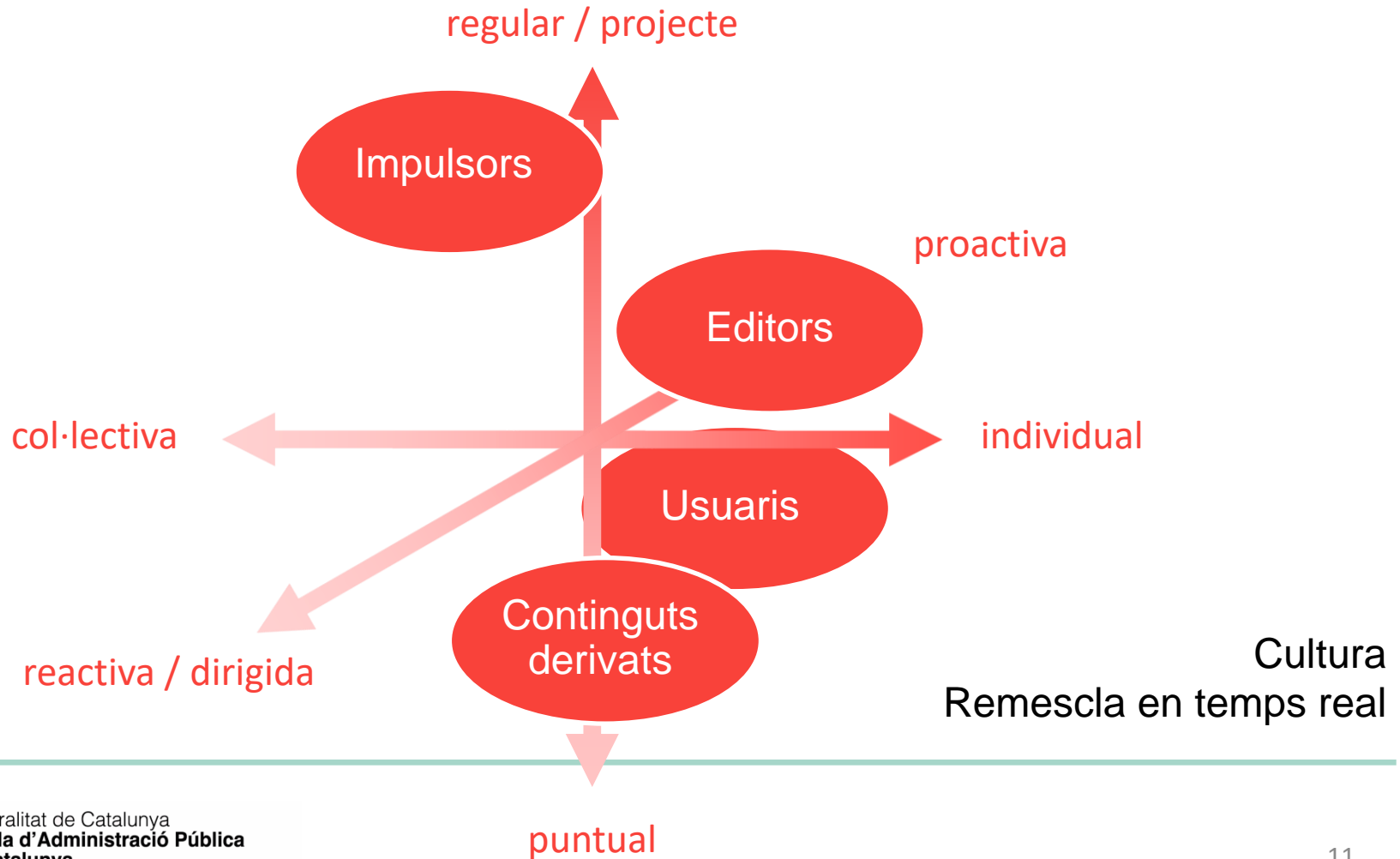
M-Pesa

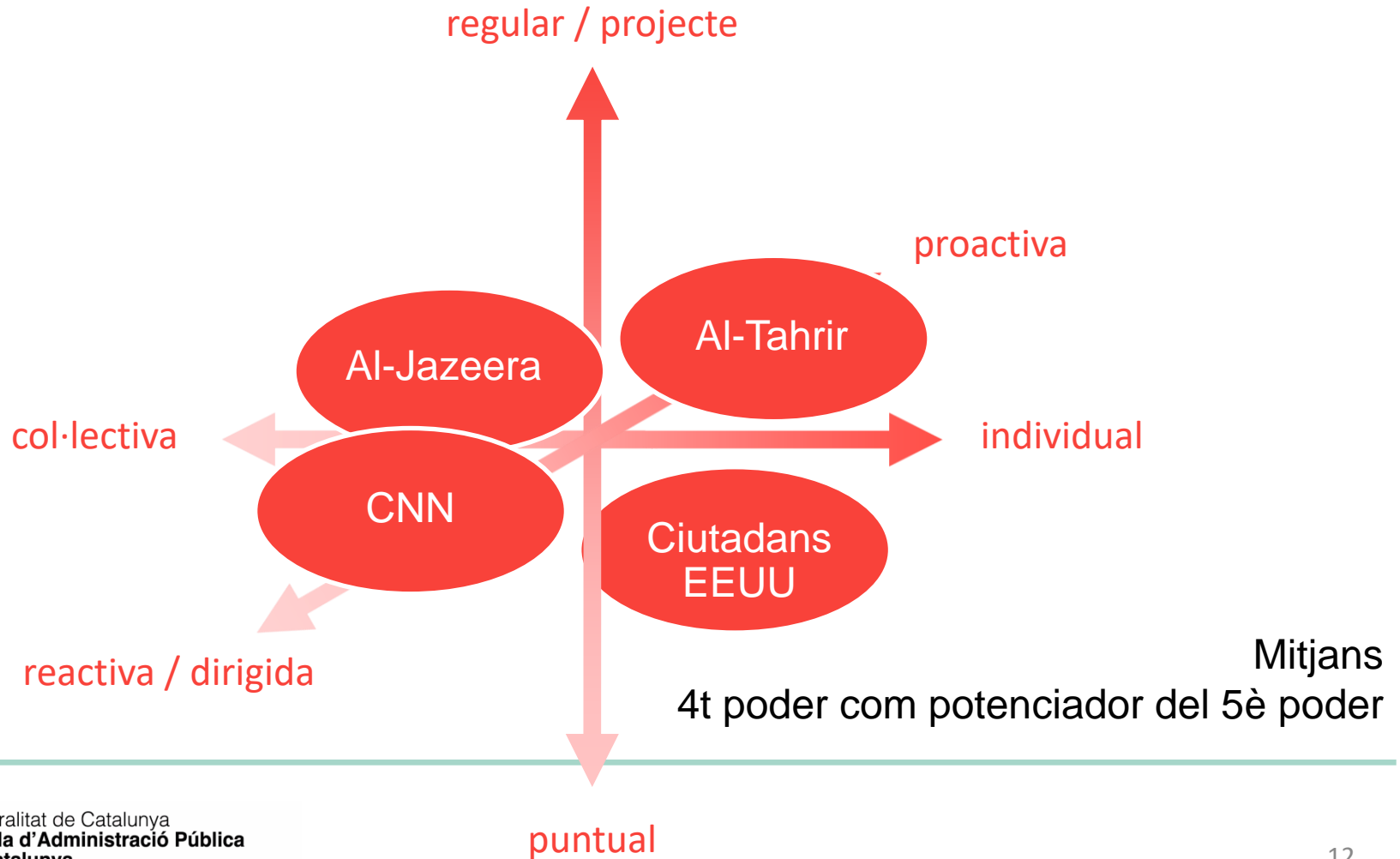
Ushahidi

Wikipedia

Primavera Àrab

Tecnopolítica: una definició

- un nou context, habilitat i potenciat per les **TIC**
- els seus actors apunten a majors cotes de llibertat, apoderament i **governança**
- transforma les **pràctiques democràtiques** tradicionals
- manera d'abordar la política a **múltiples escales**
- profundament arrelada en la **comunitat**
- objectius intermedis que afecten el **disseny** de protocols i processos
- concurrència de **múltiples actors**
- disseny altament **granular** de tasques i nivells de participació

Kurban, Peña-López, Haberer (2017)

Causes

- Descentralització/distribució
- Individualització
- Granularització

Impactes instrumentals

- Processos, protocols, eines;
- Codiseny, co-decisió;
- Subsidiarietat radical.

Institucions com a plataforma, Governança Pública com Ecosistema

L'Estat com a plataforma

Tecnologies de cooperació

- De dissenyar sistemes a proveir plataformes
- Implicar i comprometre a la comunitat en el disseny
- Reconèixer els recursos desaprofitats
- Identificar l'indars clau per a aconseguir punts d'inflexió
- Monitorar i promoure els diversos cicles de realimentació
- Convertir el coneixement present en patrimoni històric
- Donar suport a identitats participatives

Ecosistema multinivell que tingui eines que actuïn des de la «atenció primària» fins als més alts nivells d'especialització.

Fuster, a Peña-López (2020)

L'ecosistema de governança pública

Un ecosistema de governança pública és un sistema

- tecnopolític
- auto-organitzat
- autopoiètic
- replicable i escalable
- que articula actors, espais i instruments
- al voltant d'un conjunt d'infraestructures obertes i distribuïdes
- riques en coneixement
- per a la presa de decisions col·lectives.

Peña-López (2020)

Canvis de significat (i)

- Legitimació de (1) la participació (2) a qualsevol nivell de compromís.
- Participació no és democràcia directa (substitució), sinó diàleg (complement).

→ Nous espais i instruments informals

Canvis de significat (ii)

- “Horitzontalització” de govern-ciudadà en la presa de decisions.
- Sobirania sobre (1) fixar l'agenda, (2) les institucions i (3) el sistema.
- Les TIC no com a substituïts, sinó com a facilitadors i potenciadors i per a augmentar eficàcia i eficiència.

→ Deliberació d'actualitat, co-establiment de l'agenda pública

Canvis en les normes (i)

- Institucions com a facilitadors neutrals, nodes rics, concentradors.
- Tota contribució importa: el poder de la granularitat en la participació.
- Profund canvi de cultura en l'Administració.
- Les infraestructures (digitals) són públiques, incloent la seva governança.

→ Escolta activa, retorn constant

Canvis en les normes (ii)

- La participació és vinculant i té un impacte.
- La transparència com PRE-requisit per a les polítiques.
- Contra la desafecció i el descoratjament: no “escoltar” sinó “involucrar”.

→ Re-iteració de la política pública, co-disseny

Canvis de poder (i)

- Petit, però qualitativament significatiu.
- Fixar l'agenda és ara públic/obert/ participat.
- Menors capes d'intermediació (obert a la resta).
- Obertura total de tot el procés i resultats.

→ Tot al web, tot a xarxes: publicitat activa

Canvis de poder (ii)

- Devolució real de sobirania: d'institucions a ciutadans.
- D'organitzacions de la societat civil a ciutadans individuals.
- Dels mitjans als participants.
- Cap a una xarxa de governs i ciutadanes obertes i participatives?

→ Ciutadans com a prescriptors de la política pública

Resultats

- La deliberació com a nou estàndard democràtic.
- L'obertura com pre-requisit de la deliberació.
- Retiment de comptes i petjada legislativa per a major legitimitat.
- Participació per a major pluralisme i més fort capital social.
- “Circularització” de la política.

→ Diàleg constant, dinàmiques circulars

Impactes

- Menor rol de la intermediació i les institucions tradicionals.
- Major rol de la deliberació informada.
- Equilibri entre institucions, experts/líders i ciutadans individuals en un nou ecosistema d'actors, rols i relacions: xarxes i comunitats amb filiació líquida i reconfigurable.

→ Diàleg obert entre institucions i aportacions ciutadanes

Mite 1

“El clictivisme és activisme de mentida”

- Bases socials del clictivisme
- (Tecno)política de capes superposades
- Agregació i capitalització del granular
- Política transmèdia

→ El poder prescriptor de les xarxes

Mite 2

“La política ha de ser professional”

- La transitorietat de la política
- La política com a encàrrec o tasca
- Nous espais i actors de la política
- Política informal i no formal, extrarepresentativa, extrainstitucional

→ Els diversos nivells i plans del debat

Mite 3

“Els ciutadans no en saben”

- Especialització per formació
- Especialització per experiència
- Política de ser i estar

→ El ciutadà actor actiu, el ciutadà convocat a co-dissenyar

Mite 4

“Els ciutadans no tenen temps”

- Reduir el cost de participar
- Incrementar el benefici de participar
- Política del dia a dia

→ Les manifestacions informals d'opinió

Mite 5

“Això allargarà eternament la presa de decisions”

- Mapatge d'actors
- Prevenció i reducció del conflicte
- Internalització d'externalitats
- Planificació i avaluació

→ **Reconeixement, norma escrita i social, gestió informal**

Mite 6

“La democràcia directa no és molt millor que la representativa”

- La política com a caixa d'eines
- Les institucions com a eines
- Les institucions com a plataformes
- La governança pública com a ecosistema

→ **Habilitació i recolzament de debats**

De la jerarquia a la xarxa (i)

Qui fa la xarxa determina els codis, els canals, els protocols

- Si no hi som, la xarxa serà i funcionarà igualment
- Si hi som, podem incidir en el seu disseny, en la seva orientació
- Podem aportar recursos, equitat, neutralitat, garanties

Donar context, crear infraestructura

- Infraestructures obertes: dades, informació, tecnologia
- Coneixement obert: metodologia, processos, protocols

De la jerarquia a la xarxa (ii)

Identificar àgores, crear comunitat

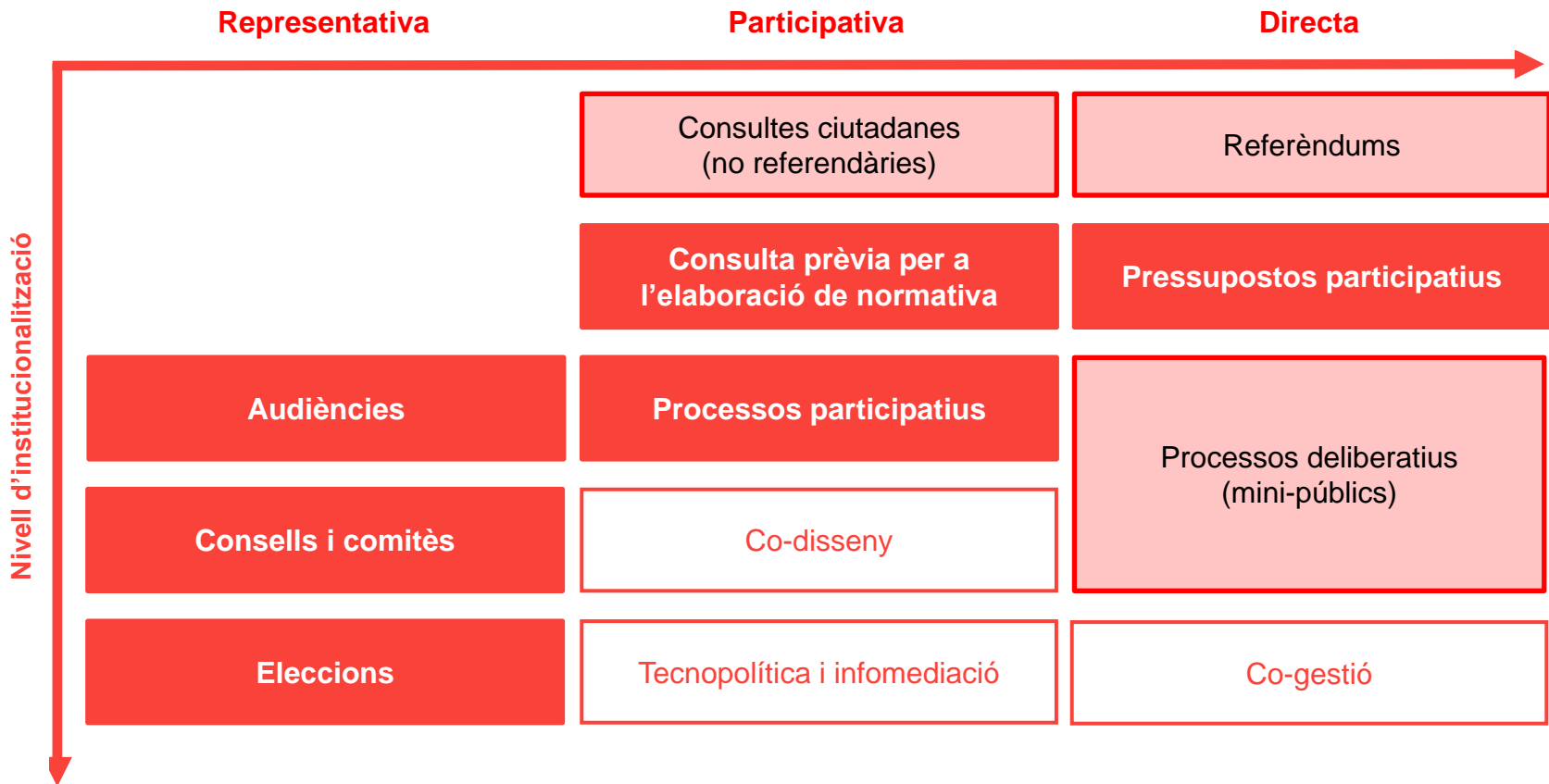
- Formació, capacitació: en democràcia, política, participació
- Donar veu a tots els actors, democratitzar els actors col·lectius

Facilitar interacció, nodrir comunitat

- Donar legitimitat a tots els espais, ordenar la conversa
- Fer que passin coses, facilitar, apoderar, acompanyar

Els canals de participació a les administracions públiques?

Canals? Actors, espais, instruments

L'ecosistema de participació ciutadana de Catalunya

Visió i Missió de la Participació

Visió

L'Administració manté una interlocució continuada amb la ciutadania.

Missió

Transformar l'Administració a través de la participació i transformar l'Administració per a fer possible la participació.

Teoria del canvi (abreujadíssima)

Processos electorals

Democràcia directa

Processos deliberatius

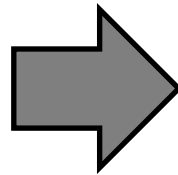

Transformació de
l'Administració

Nous actors & nous espais

Infraestructures

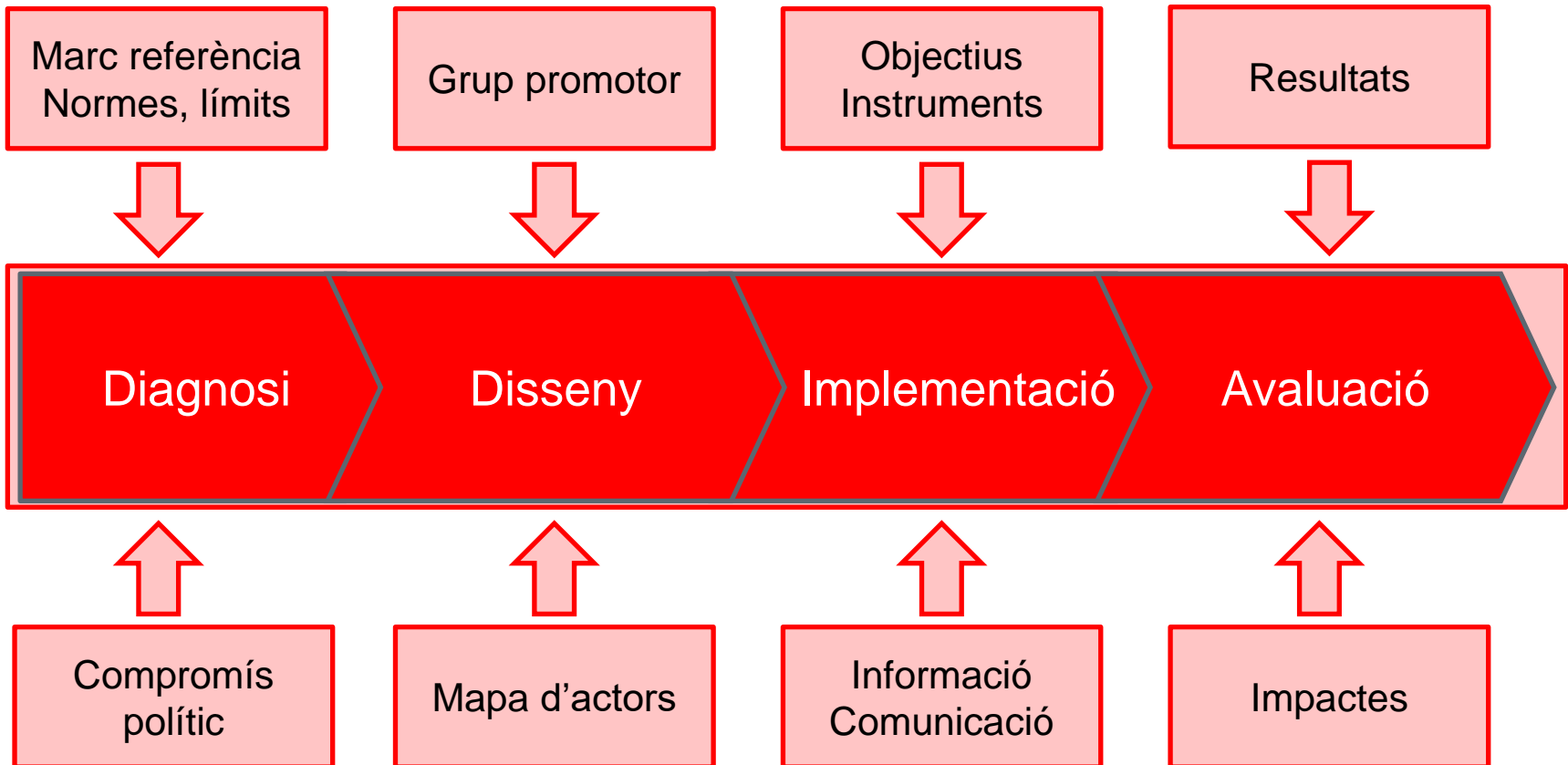
Millorar eficàcia i eficiència de
les polítiques públiques

Comprensió de la complexitat
de decisions públiques

Reducció populisme (feixisme)

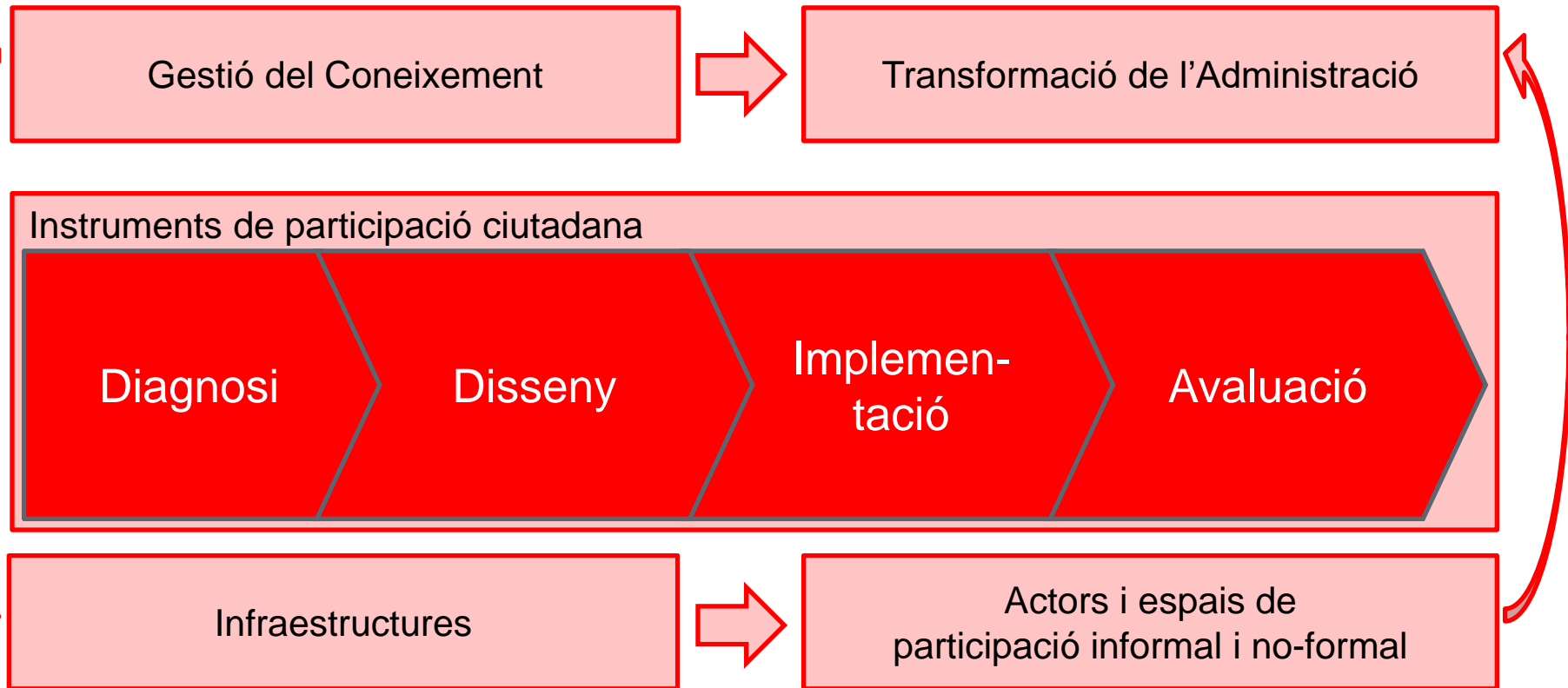
Paradigma tecnopolític de
l'acció col·lectiva

La participació ciutadana en resum

La participació a la cadena de valor

Govern i innovació social

Nivell Macro:
polítiques i regulació

Institucions

Transversalitzar

Articular la
quàdruple hèlix

Nivell Meso:
formació i
competències

Xarxes

Capacitar

Sincronitzar
espais multicapa

Nivell Micro:
crear teixit social

Líders locals i
ONGO

Empreses

Universitats i
Recerca

Administració

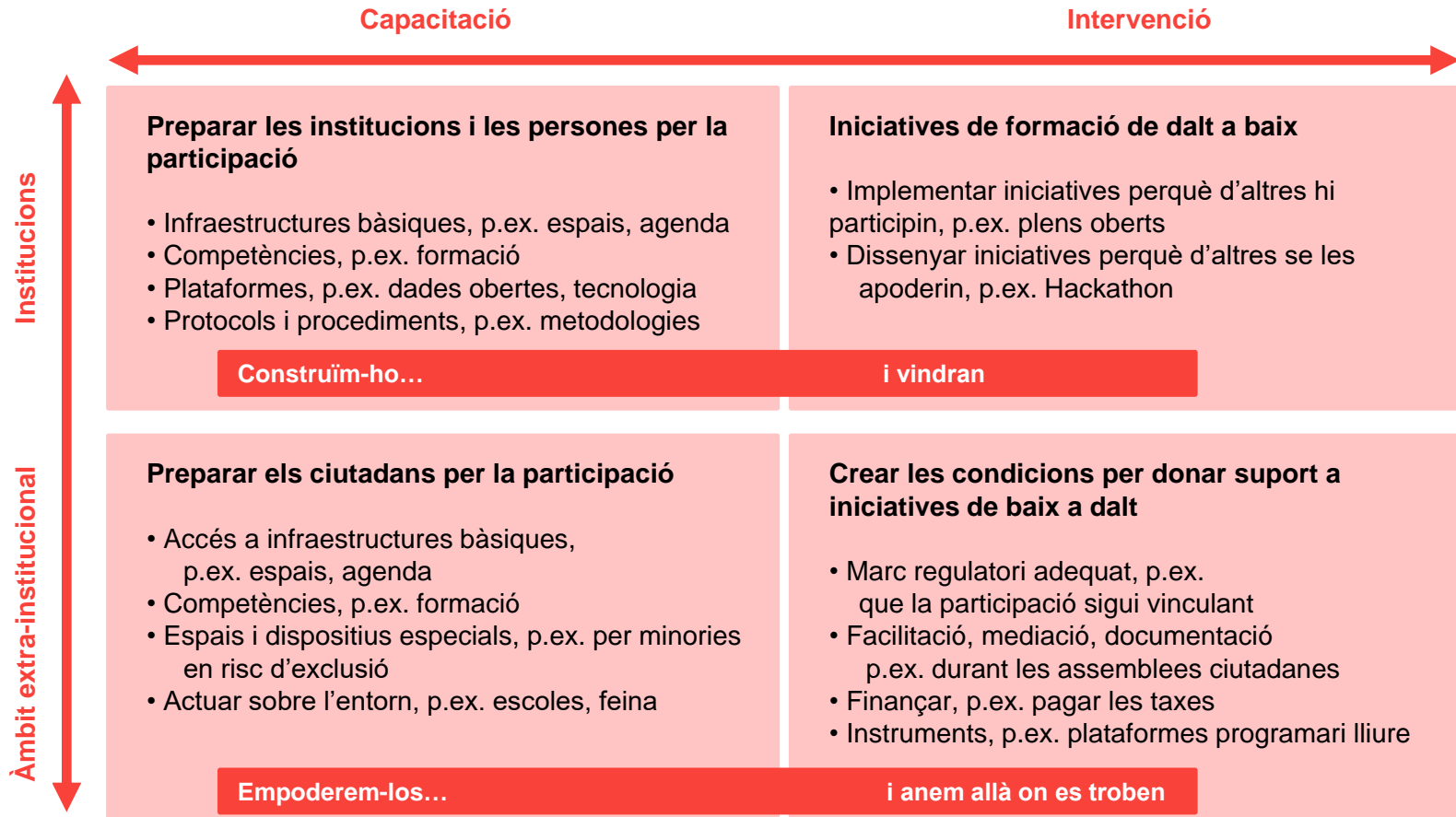
Superar el salt
de coneixement

Estatus socio-
econòmic:
operativa i recursos

Ciutadans individuals

Peña-López (2020)

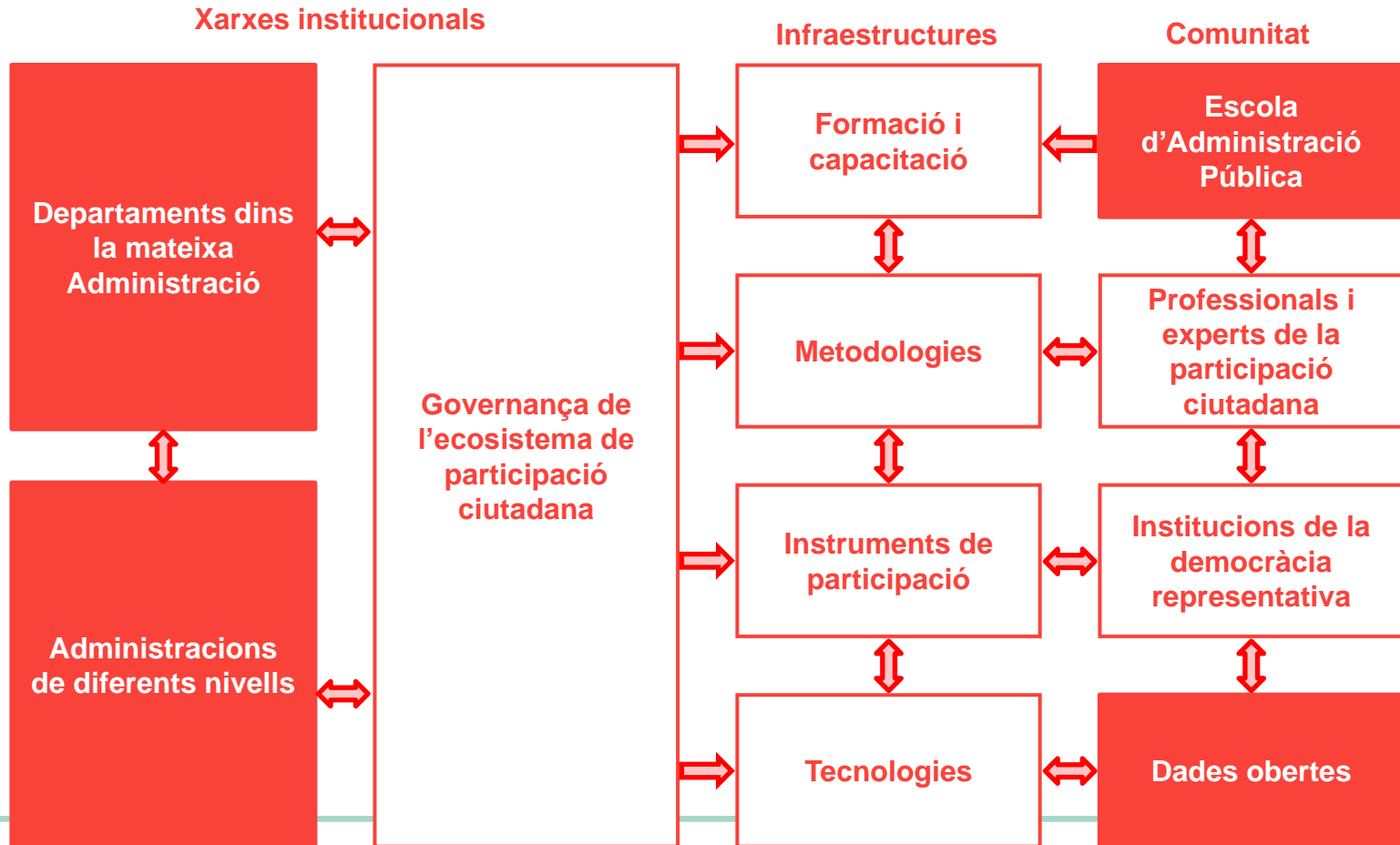
De la capacitatció a l'empoderament

Ecosistema de participació de Catalunya

- Ecosistema de participació d'**abast nacional**, coherent i consistent en metodologia i infraestructures, eficient i eficaç
- Espai de **coordinació** i intercanvi de coneixement
- Elaborar conjuntament **instruments**
- Coordinar activitats de **formació**
- Impulsar **sinergies** entre ens públics

L'ecosistema de participació ciutadana

Infraestr. obertes per crear de comunitat

ParticipaCatalunya.cat

Espai virtual de trobada per tots els actors que treballen en matèria de participació ciutadana.

Fase 1 en procés d'implementació.

Fases 2 i 3 en procés de preparació amb Consorci AOC i Xarxa de Governants Transparents.

Llegenda

governobert.gencat.cat
acció de govern | públic objectiu: societat en general

participa.gencat.cat
processos participatius | públic objectiu: ciutadans

Comunitats de pràctica i d'aprenentatge

Espai de formació

Banc de recursos

Jornades

Decidim Catalunya
Observatori Participació

Espai institucional de Participació de la Xarxa de Governants Transparents

Governança de l'ecosist. de participació

Comunitats de pràctica

Suport metodològic i tecnològic per articular i facilitar comunitats de pràctica i d'aprenentatge a diversos nivells per a la **governança i la gestió del coneixement** a l'ecosistema de participació ciutadana.

Gestió del coneixement

Banc de recursos, Formació & Jornades
Sobre polítiques i metodologies
Sobre Decidim (espai de proves)

Comunitats interdepartamentals
Governança de la participació ciutadana
dins la Generalitat de Catalunya

Comunitats trans-administracions
Governança de la participació ciutadana
entre diferents nivells de l'Administració

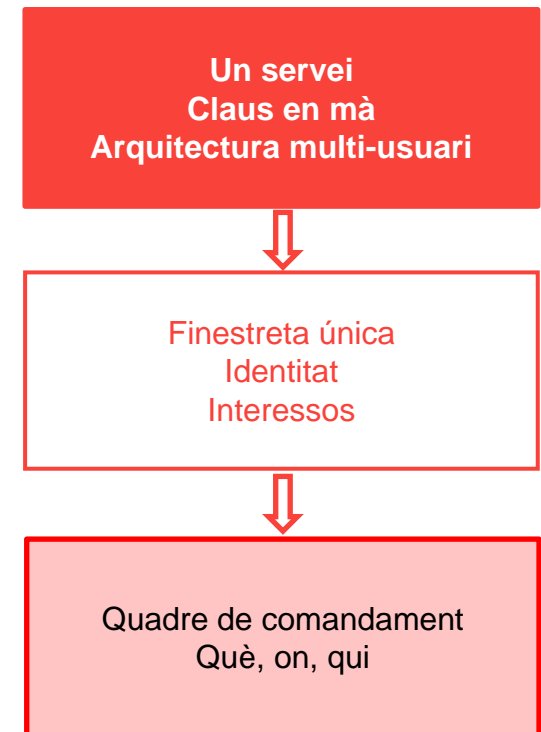
Comunitats temàtiques
Coordinació informal, difusió del coneixement,
innovació social, innovació oberta

L'Observatori de Participació Ciutadana

Decidim.Catalunya

Espai virtual de trobada per tots els actors que treballen en matèria de participació ciutadana.

- Una eina per a una **metodologia**: la tecnologia *NO* és neutra
- Un **servei** de tots i per a tots
- 1 solució per tothom
  - Economies d'escala
  - Economies de xarxa
- Expandir el model **AOC** de Transparència i Administració Electrònica
- **Identitat** digital
  - 1 ciutadà, 1 identitat digital
  - 1 ciutadà, 1 identitat multinivell
- Un actor amb veu pròpia a una gran comunitat

Peña-López (2020)

Estratègia de capil·larització de baix a dalt

La **Xarxa ParticipaLab** proposa afegir una capa d'innovació democràtica i fer una resignificació dels equipaments públics que permeti oferir una nova cartera de serveis relacionats amb participació ciutadana i qualitat democràtica.

Xarxa de xarxes
Organització matricial
Afegir la derivada
ciutadana

- Convertir els **equipaments cívics** en espais de **referència** al municipi en matèria de **participació ciutadana**.
- **Sensibilitzar** els ciutadans sobre la qualitat democràtica, la participació ciutadana i la innovació en processos polítics i democràtics.
- **Acompanyar el món local** en projectes de participació ciutadana i innovació social en processos polítics i democràtics.
- **Acompanyar ciutadans** als processos de participació ciutadana, incrementar la seva participació i obrir el ventall sociodemogràfic dels participants.
- **Impulsar projectes d'innovació social** en l'àmbit de l'acció cívica, la política i la democràcia

Per citar aquesta obra:

Peña-López, I. (2021). *De la participació ciutadana a la concurrència dels actors del cycle integral de les polítiques públiques*. Pla de desenvolupament directiu: Governança, integritat i ètica pública, 22 d'octubre de 2021.

Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya

http://ictlogy.net/presentations/20211022_ismael_pena-lopez_-_canals_participacio_administracions_publicues.pdf

Per a contactar amb l'autor:

<http://contacte.ictlogy.net>

Tota la informació presentada en aquest document es troba sota una Llicència Creative Commons del tipus Reconeixement – No Comercial
Per a més informació visiteu <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/>